

HEBREEËN

*Een model van de tempel in de tijd dat Jezus op aarde was.
Deze maquette staat in Jeruzalem.*

EEN BIJBELCOMMENTAAR DOOR K. FIEGGEN

VOORWOORD

Algemeen

Dit boek is bedoeld voor een breed publiek. De inleiding is daarom beperkt gehouden, maar wel uitgebreider dan in de vorige drukken.

Deze derde druk verschijnt op een ander formaat, met een harde kaft. De hele tekst is opnieuw doorgenomen en soms aangepast (om fouten te verbeteren, de leesbaarheid te vergroten en soms leek een wijziging inhoudelijk beter). Er zijn ook extra BOXen toegevoegd.

In de tekst is gekozen voor HEERE als het (waarschijnlijk) gaat om de Godnaam (JHWH) en Heer als het (waarschijnlijk) gaat om de Heer Jezus.

Leeswijzer

Dit commentaar kent drie soorten tekst. Ten eerste de *hoofdtekst* voor de uitleg van het betreffende gedeelte. Daarna zijn er per gedeelte nadere *aantekeningen* opgenomen, met extra toelichting - vers voor vers.

Ten derde zijn er 28 genummerde *BOXen* opgenomen (met een titel): de lijst daarvan vindt u na de inhoudsopgave. Hierin worden o.a. andere visies op een bepaald gedeelte besproken en toelichting gegeven op belangrijke begrippen en thema's en op Bijbelgedeeltes die voor de uitleg van Hebreeën van belang zijn.

Daarnaast zijn er kleinere BOXen in de hoofdtekst geplaatst, vaak met een korte nadere toelichting.

Voor het Nieuwe Testament is de Telos-vertaling gebruikt, voor het Oude Testament meestal de Herziene Statenvertaling.

De bibliografie is bewust beperkt gehouden: zie aldaar.

Dank aan ...

Het denken van de schrijver over dit boek is in de loop van vele jaren gevormd - via Bijbelkringen, boeken en conferenties.

Dit commentaar is grondig doorgelezen op foutjes en leesbaarheid door Gerard Kramer (die er ook voor heeft gezorgd dat de Griekse grondtekst juist wordt geciteerd), Hierdoor is dit boek zeker beter geworden, maar ik ben en blijf zelf verantwoordelijk voor de inhoud en voor eventuele fouten en tekortkomingen.

INLEIDING

Hebreeën is een bijzonder Bijbelboek. Het is geen makkelijk boek, maar het is zeer de moeite waard om het grondig te bestuderen - zoals ik zelf heb gemerkt. Het is wel van groot belang om het bijzondere karakter van deze brief in de gaten te houden en aan wie deze blijkbaar geschreven is - anders begrijpen we de bedoeling van veel gedeelten niet en trekken we snel verkeerde conclusies. Dit Bijbelboek geeft bijzonder hoog op van de Heer Jezus en verwijst veel naar het Oude Testament, met name naar Mozes, Jozua, Melchizedek, de Tabernakel en de priesterdienst. Dit boek kan van bijzondere betekenis zijn voor onze dienst en de manier waarop wij lofoffers brengen aan Hem.

1.1 SCHRIJVER EN ONTVANGERS

Deze brief is heel bijzonder qua inhoud en vorm. De schrijver maakt zich niet bekend en pas in H 13 blijkt dat het toch een brief is, hoewel ook tussendoor blijkt dat het *aan* een bepaalde groep mensen geschreven is. Dat de schrijver zich niet bekend maakt, ligt mogelijk aan de sterke focus op wie Jezus is (zie 1.2). Het is opmerkelijk dat zelfs de 12 apostelen geen apostel worden genoemd, maar gewoon getuigen (2:3). Dat betekent dat de schrijver zelf best een apostel kan zijn, maar zich zo niet wil noemen.

De schrijver beschikt over grote literaire bekwaamheden en is zeer vertrouwd met het Oude Testament. In het oosten is men vrijwel altijd overtuigd geweest dat Paulus deze brief heeft geschreven en veel wijst daar ook op. In elk geval hoorde hij niet bij de twaalf apostelen of anderen (zoals Barnabas) die getuigen zijn geweest van het optreden van de Heer Jezus (zie 2:3). Daarom valt iemand als Barnabas (genoemd door sommigen) af. Dat Paulus wel een ontmoeting met Jezus heeft gehad, spreekt dat niet tegen - dat was ruim na de opstanding, het was een ontmoeting met de verheerlijkte Heer. Daarom was Paulus wel een getuige van Zijn opstanding, maar niet van Zijn leven op aarde. De schrijver was een metgezel van Timoteüs (13:23) en de verwijzing in 2Petr.3:15 naar een brief van Paulus lijkt het beste bij Hebreeën te passen.

Er is meer over te zeggen (zie vooral 'Wij zien Jezus' van W.J. Ouweneel) en in elk geval is de vraag naar de identiteit van de schrijver niet de belangrijkste vraag - niet voor niets heeft hij zelf ervoor gekozen om anoniem te schrijven, zodat des te meer de grootheid en heerlijkheid van de Heer Jezus op de voorgrond zou staan.

Deel 1: Jezus de Zoon

In dit gedeelte wil de schrijver duidelijk maken Wie Jezus in de eerste plaats is: de Zoon. Hij is God de Zoon, die mens werd - Zoon van God. Hij is daarbij ook Zoon des Mensen - een titel die we in Daniël 7 en Psalm 8 vinden voor de komende Koning. Hij is ook de Zoon over Gods huis en is daarin trouw bevonden. Voordat Hij als Hogepriester wordt geïntroduceerd en als Overste Leidsman, moet Hij eerst geschetst worden in al zijn Majesteit als de Zoon - in alle aspecten daarvan. De verhevenheid van het christendom wordt getoond in de verhevenheid van Christus (hoewel Jezus in deze brief maar weinig zo wordt genoemd): Hij is in alles hoger en beter.

1a. 1:1-14 Jezus de Zoon van God

Het eerste dat opvalt, is dat de schrijver meteen met de deur in huis valt - geen afzender, geen geadresseerden en geen inleidende woorden. Daarbij klimt hij als het ware gelijk op de hoogste berg. Dit eerste deel is te vergelijken met Johannes 1 en Kolosse 1: het gaat over de hoge afkomst van Jezus - om te laten zien dat Hij hoger en beter is dan alle anderen, vanaf het begin. De schrijver valt hierbij geheel weg. Dit deel valt als vanzelf op te delen in drieën.

1a1. De Zoon (1:1-4)

In het eerste vers wordt gelijk de toon gezet voor de hele brief: tegenover *vroeger* staat *in het laatst van deze dagen*, tegenover *de vaderen* staat *ons* en tegenover *de profeten* staat *(de) Zoon*. In deze brief wordt een vergelijking gemaakt tussen de oude en de nieuwe bedeling, tussen vroeger en nu. De schrijver zal duidelijk maken hoeveel beter de nieuwe bedeling is en hoeveel beter en hoger Hij is die daarin de hoofdpersoon is. En dan begint hij te vertellen wat het verschil is tussen Gods spreken vroeger en nu.

De profeten

God heeft vaak door middel van profeten tot het volk gesproken. Mozes zette de toon als een profeet (ook Henoch en Abraham waren profeten) en er zijn er velen gevolgd. God maakte gebruik van mensen die zelf feilbaar waren. Soms liet Hij hen als levende voorbeelden optreden: Hosea moest een hoer trouwen, Jeremia moest een stuk land kopen en een gordel laten bederven en Ezechiël moest op zijn zij vastgebonden de belegering van Jeruzalem uitbeelden (hij moest zijn eten op mest koken). Vaak liet Hij de profeten beelden zien of gebruikte zelfs dromen van koningen (zoals Nebukadnezar). Sommige hadden

1:5-14 - aantekeningen

Tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: dat moet betekenen *individueel*, want als collectief worden ze wel zonen Gods genoemd (Gen.6:2,4; Job1:6, 2:1, 38:7). In Ps.29:1 en 89:7 lezen we *Elim*, vertaald als *goden* en in de LXX vertaald als *zonen van God*. Engelen zijn zonen in de zin van schepselen, net zoals dat van Adam wordt vermeld in Luk.3:38.

1:6 *Opnieuw* kan zoals in de Telos aan het begin gelezen worden, maar mogelijk ook gekoppeld worden aan het *in de wereld brengen* - in dat geval gaat het om de toekomstige huldiging.

Als verwijzingen worden twee schriftplaatsen genoemd. Deut.32:43 moet dan wel in de LXX gelezen zijn en Ps.97:7 is ook niet helemaal duidelijk (daar wordt over *goden* gesproken (*elohim*) wat ook met machtigen, engelen of rechters wordt vertaald - tenzij het duidelijk op God slaat).

1:7 *Engelen tot winden (i.p.v. geesten) en vuurvlam* past goed bij de openbaring van de HEERE op de Sinai (zie 12:8, Ex.19:16-20 en 1Kon.19:11+12; vgl. ook 2:2; zie ook Ex.1:4 en 13vv en Dan.7:9+10). Het moet dus de majesteit en macht van de engelen tekenen, maar Hij gaat daar ver bovenuit.

Wind en geest (en adem) zijn in het Grieks en in het Hebreeuws steeds hetzelfde woord. *Dienaars* is hier *leiturgos*, wat de zin heeft van in een openbaar ambt aangestelde dienaren.

1:8+9 In zekere zin vormen deze verzen een sandwich: 8a spiegelt aan 9b en 8b aan 9a. *Gezalfd*: in zekere zin is Hij al gezalfd bij de doop in de Jordaan (waar de Heilige Geest als een duif op Hem neerdaalt), maar hier slaat dat op de toekomst als Hij zijn Koningschap

aanvaardt. De *vreugdeolie* is er omdat de overwinning is behaald.

Metgezellen komt in Hb vaker voor: in 3:1, 3:14, 6:4 en 12:8. Steeds slaat het daar op discipelen (christenen of de gelovige rest in de grote verdrukking). Daarom lijkt het logisch om dat ook hier zo te zien - hoewel wij zouden zeggen dat Hij *natuurlijk* boven ons gezalfd zal worden. Niemand kan zich immers met Hem meten? Wel zullen we met Hem terugkeren en met Hem regeren en met Hem de buit verdelen (Jes.53:12).

1:10-12 *Samenrollen*: het lijkt net alsof Hij even van jas wisselt als Hij de oude voor de nieuwe schepping inruilt: alles is vergankelijk en Hij niet.

1:13 Zie wat de Heer Jezus zelf zegt tijdens het proces voor het Sanhedrin (Mat.26:64), Zie ook Rom.8:34, Ef.1:20, Kol.3:1, 1Petr.3:22 en Op.3:21.

De engelen worden in 1Kon.22:19 wel gezien als collectief staande aan Gods rechter- en linkerhand - dus om Hem heen, maar dat is principieel anders dan de positie aan Gods rechterhand die Hij individueel inneemt - en Hij staat niet, maar is *gezetten*,

1:14 Voor de activiteit van engelen t.b.v. de gelovigen zie: Mat.18:10, Hand.5:19, 11:13, 12:7 en 27:23.

Behoudenis gaat niet zozeer om wat we al ontvangen hebben, want hier staat *zullen beërven*. Het gaat om de toekomstige erfenis: we zijn mede-erfgenamen van Christus. Of mogelijk gaat het ook om de inzet van engelen voor diegenen die nog gered moeten worden. Zie BOX 3: Behoudenis.

Intermezzo 1 (2:1-4)

- *de betere behoudenis*

Dit eerste intermezzo waarschuwt om niet af te drijven vanwege de grotere verantwoordelijkheid die we hebben in vergelijking met de gelovigen uit het Oude Testament. Dit sprak vooral de Joodse gelovigen aan: zij stonden immers eerst op de bodem van de Wet en die was gegeven door bemiddeling van engelen. Die bodem was verre van vrijblijvend: ongehoorzaamheid zou gevolgen hebben. De rekening is niet steeds gelijk vereffend, maar de scheuring van het rijk na Salomo, de drie-en-een-halve jaar droogte onder Achab en de ballingschap van beide rijken tonen dat er wel degelijk vergelding plaatsvond. Hoe is dat onder het nieuwe verbond? We hebben de neiging dan vooral aan *genade* te denken en niet aan vergelding. Maar Paulus redeneert hier anders: hij spreekt over *veronachtzamen* (of *minachten*) van het bijzondere heil dat we hebben ontvangen. Als je dat doet, minacht je de Bewerker van dit heil: de Heer Jezus. Juist om de ernst daarvan duidelijk te maken, steekt de schrijver zo hoog in in het eerste hoofdstuk. Het gaat niet om gewoon zondigen, maar om het verlaten van het pad dat de Heer heeft gewezen. Hoe kun je verwachten dat ongestraft te kunnen doen? Je verlaat dan de bodem van de genade, je zegt eigenlijk dat je dat heil niet hoeft. De wet kon geen behoudenis brengen, maar alleen de vloek - en die was door de Heer Jezus gedragen. Ze waren behouden uit een verkeerd geslacht (Hand.2:40) en zouden de volle zegen daarvan in het vrederijk ontvangen.

Ze liepen gevaar terug te vallen in het Jodendom vanwege de druk en de vervolging - ze moesten echter uitzien naar de beloning in de toekomst en niet opgeven onder die druk (zie Mat.5:5 en 5:10-12).

Opnieuw dezelfde redenering als eerder: de Zoon staat ver boven de engelen, dus heeft het woord dat Hij sprak veel grotere kracht - ongehoorzaamheid daaraan heeft dus grotere gevolgen (vgl. ook Joh.3:36).

De Heer was de eerste die over dat heil sprak (denk hierbij aan het toekomstige Koninkrijk der hemelen), de apostelen hebben het bevestigd en de Heilige Geest heeft het versterkt door de apostelen wonderen en krachten te laten verrichten (net als de Heer zelf ook had gedaan). Elke reden tot twijfel werd weggenomen. In plaats van engelen is deze boodschap van heil door de Heer zelf gepredikt en door de Geest bevestigd.

Het is opvallend dat het woord *apostelen* hier niet wordt gebruikt (maar: *hen die het gehoord hebben*). Dat heeft mogelijk te maken met het feit dat Jezus in 3:1 *de apostel* wordt genoemd: niemand kan in deze brief in Zijn schaduw staan.

Het principe dat je wordt beoordeeld naar wat je *weet* (zie Luk.12:47+48) en of je daarnaar gehandeld hebt, geldt ook hier: weten en proeven van de grote dingen die de Heer heeft gedaan (bevestigd op allerlei manieren) en dat vervolgens negeren en terugvallen in het oude, moet wel gevolgen hebben.

De andere intermezzo's volgen in wezen dezelfde redenering. Ze dienen om te waarschuwen niet terug te vallen in het Jodendom en zo werk en positie van Jezus gering te achten.

BOX 3: Behoudenis

Deze term (ook met heil vertaald) kan vijf betekenissen hebben, die elkaar deels overlappen. Ze zijn wel te onderscheiden maar moeilijk te scheiden. Uiteraard staat het steeds in verband met de verlossing (van de zonde, van het kwaad) maar behoudenis bekijkt dat van de andere, de positieve kant.

1. Letterlijk lichamelijk als betekenis vinden we in Mat.24:22. Als de grote verdrukking niet wordt ingekort, overleeft niemand het.
2. Op aarde staan we in het heden apart van de wereld, verbonden met de verworpen Christus. Petrus noemt heeft het daarover in verband met de doop in 1Petr.3:21 en in zijn toespraak in Hand.2:40 (laat u behouden uit dit verkeerde geslacht). Dan gaat het dus om de positie die we innemen in de wereld.
3. We zijn nu ook al verbonden met de verheerlijkte Heer in de hemel, zoals Paulus in Ef.2:5-8 stelt. Zie ook Kol.3:3. We zijn al behouden en hebben al eeuwig leven.
4. In Fil.2:12 stelt Paulus dat we onze behoudenis moeten bewerken/uitwerken: dan is het nog in ontwikkeling, werk in uitvoering, een proces. Zie ook 1Petr.2:2.
5. Verbonden met de wederkomst van Christus op aarde worden we behouden en ontvangen we de behoudenis die gereed is om in de laatste tijd geopenbaard te worden (1Petr.1:5). Zie ook Rom.13:11 en deze brief, zoals 9:28 duidelijk maakt. Dan gaat het dus om de volkomen behoudenis die we in de toekomst ontvangen.

In deze brief vinden we uitdrukkingen als sabbatsrust, het nieuwe verbond, het hemels vaderland en de toekomstige stad, die passen vooral bij de vijfde betekenis van de behoudenis (hoewel we de sabbatsrust nu al in mogen gaan - zie BOX 8).

We zien de gelovigen in deze brief in afwachting van de zegeningen van de toekomst, net zoals de nu verworpen Mensenzoon in afwachting is van het moment dat Hij gaat regeren over het (nu nog toekomstige) aardrijk. Vooral voor Joodse gelovigen is het heel logisch om uit te zien naar het Messiaanse vrederijk: naar deze behoudenis hebben de profeten vooral uitgezien (1Petr.1:10,11).

Wat de Joodse christenen daarbij extra moesten leren, is de hemelse dimensie voor de christenen, verbonden met het lijden in deze tijd. De behoudenis waar Hebreëen over spreekt, is daarom een **betere** behoudenis, want ze is verbonden met de hemelse zegeningen die we straks pas ten volle zullen ontvangen.

De vijf vormen zijn wel met elkaar verbonden. Dat is ook in deze brief zo: we zien al een verheerlijkte Heer, we lijden met Hem, zijn met Hem verbonden op aarde en in de hemel - maar we zien uit naar een toekomstige stad (13:14).

In H 11 zullen we zien dat menigmaal uitredding (behoudenis) werd verkregen door geloof, maar ook dat velen vooruit keken naar de complete behoudenis in de toekomst.

Deel 2: Jezus als hogepriester

Het tweede thema beslaat het grote middendeel van de brief, tot H 11. Ook hier valt het niet moeilijk om een aantal subthema's te onderscheiden. Bij het thema hogepriester worden er twee typen gebruikt uit het oude testament: Aäron en Melchizedek. De laatste is zowel koning als priester, bekleedt een eeuwig priesterschap en staat boven het hele volk Israël (inclusief Aäron). Deze unieke eigenschappen maken hem tot een buitengewoon type van Jezus. Toch wordt Jezus ook met Aäron vergeleken, op twee manieren: positief vanwege de taken die Hij uitvoert en omdat Hij net als Aäron mens is, negatief vanwege het contrast. De vergelijking begint bij Aäron, gaat over op Melchizedek en loopt uit op de offers: Hij werd *zelf* het Offer.

Ila. 4:14-6:20 Jezus, hogepriester voor onze zwakheden

Het is goed mogelijk dat de lezers zich na het 2e intermezzo zwakke mensen voelen: hoe gaan we dit redden? God weet precies wie we zijn en ingaan in zijn rust hoort niet bij onze natuurlijke neigingen - een heel volk is in de woestijn omgekomen! Waar blijven wij? Maar vóór de vermaning was er al die geruststelling: Jezus is niet alleen de apostel maar ook de hogepriester van onze belijdenis. Daarom kunnen we die belijdenis vasthouden.

Ila1 De betere hogepriester (4:14-5:10)

Jezus is de *beter*e hogepriester, want:

★ Hij is de *hemelen doorgedaan* - Hij heeft een hoge positie verworven bij God (zie 6:19,20). Van geen enkele priester uit het OT kan dat worden gezegd, allen bleven ze op aarde. Aäron heeft dat wel *in type* gedaan, want de tabernakel is een afbeelding van de hemelse werkelijkheid. Zoals Aäron op de grote verzoendag door de twee voorhangen ging, zo ging Jezus de hemelen door. Elke aardse priester moet maar hopen dat zijn werk in de hemel gezien en gewaardeerd wordt. Jezus is de hemelen doorgedaan en zit aan Gods rechterhand. Dat geeft vertrouwen.

- ★ Hij is de Zoon van God: een betere uitgangspositie is er niet. Wie kan beter voor ons pleiten dan de Zoon? Niemand staat er dichter bij God dan Hij.
- ★ Hij kan werkelijk meevoelen (dat is ook *meelijden*), want Hij is verzocht in alle dingen - net als wij. Hij heeft beleefd hoe het hier op aarde is: hij had honger, werd geselsd, werd verlaten door vrienden en familie, keek de dood in de ogen - Hij had een aards lichaam net als wij. Daarom kan Hij met onze *zwakheden* meevoelen, weet Hij hoe zwaar het kan zijn om hier als mens te leven, rechtvaardig en liefhebbend te zijn (terwijl dat om je heen niet gebeurt) en er om veracht te worden.

naar vroeger, maar vooruit: hun behoudenis was verbonden met *betere dingen* dan de rituelen van de oude bedeling: ze hadden hun anker in de hemel omdat Hij daar al is.

Gods belofte staat vast

Onze ijver brengt ons niet in de hemel. Maar elke christen zal vrucht tonen op zijn bekering: onze handel en wandel is vanaf dat moment op een nieuwe leest geschoeid. God verwacht dat dat zichtbaar is en ziet precies welke veranderingen hebben plaatsgevonden - en Hij vergeet niets van wat we voor Hem doen. En juist uit het voorbeeld van Abraham kunnen we leren dat de beslissing niet ligt bij wat *wij doen* maar bij wat *Hij belooft*. Niet voor niets wordt in vs 14-18 zo nadrukkelijk ingegaan op de eed waarmee God zich verbond aan Abraham en ook aan ons. De belofte is zeker en de hoop daarop is ons vooruitzicht. We moeten die hoop wel grijpen en niet loslaten.

Vergelijk het met een drenkeling die een helikopter boven zich ziet cirkelen en dan denkt dat hij nu zeker gered gaat worden. Maar helaas - hoezeer ook naar hem wordt geschreeuwd om het touw vast te grijpen, hij blijft passief. Pas als hij het touw grijpt, kan hij de veiligheid in getrokken worden en wordt zijn hoop op redding een zekerheid.

Het *anker van de ziel* is zeker en vast. Als je je aan het ankertouw vastklampt, wordt je vanzelf in de veilige haven binnenge trokken. Jezus zelf is als voorloper de haven (de hemel, het

Het lijkt er haast op dat behoudenis van werken afhangt, maar daar gaat het hier niet over. De vergelijking van de grond maakt dat duidelijk: als het goede zaad kan ontkiemen en vrucht dragen, was de grond blijkbaar ontvankelijk. Maar de grond zelf bracht die vrucht niet voort: dat doet de plant die uit het zaad groeit. Zo is het ook met de arbeid van hun liefde: het bewijst de kracht van het zaad, de kracht van Gods Woord en het werk van zijn Geest. Als Hij zo kan werken, zou Hij inderdaad onrechtvaardig zijn om dat te vergeten en het duidelijke bewijs van zijn Eigen Werk in ons te loochenen.

hemelse heiligdom) binnen gegaan en Hij brengt ook mij naar binnen - als ik mijn ankertouw aan Hem heb bevestigd). Gods raad is onveranderlijk, de beloften zijn zeker en vast. Maar er blijft vertrouwen nodig, zoals Abraham jaren moest wachten (*geduld*) tot de zoon van de belofte geboren werd (toen het eigenlijk niet meer kon - *geloof*). Aan het eind van dit intermezzo keert Paulus terug naar Melchizedek: Jezus is in eeuwigheid hogepriester geworden en ingegaan in het hemelse heiligdom. Dat geeft echte zekerheid en een extra aansporing om die hoop te grijpen en door te groeien naar de volwassenheid. Daarom is Melchizedek zo'n belangrijk onderwerp en gaat de schrijver er toch mee door om zijn lezers te helpen verder te groeien - en wij zijn blij dat hij dit zo heeft willen uitleggen!

Intermezzo 4 (10:26-39)

- *het betere bezit*

Wij zouden niet zo snel het woordje *want* gebruiken zoals hier in vs 26, vlak na de vermaning de onderlinge bijeenkomst niet te verzuimen. Het gaat hier over *moedwillig zondigen* (rebellie: zondigen met opgeheven hand). over *de Zoon van God met voeten treden*, het *smaden van de Geest van de genade* en een *vreselijke verwachting van oordeel*. Hoe moeten we dit lezen en verwerken voor onszelf? De hele brief is enerzijds een portret van de *Betere Persoon* en de *Betere Hoop* die met het volgen van Hem verbonden is en anderzijds een waarschuwing tegen het verlaten van dit *Betere Pad*.

De achtergrond van de vermaning

Let op hoe er hier geredeneerd wordt. De uitdrukkingen *kennis van de waarheid ontvangen hebben* en *na verlicht te zijn* tonen dat de aangesprokenen weten waar het over gaat, wat de waarheid is. Maar *weten* is niet voldoende: je moet er ook naar *handelen*.

Er zijn twee opties: of je kiest voor strijd en lijden en gemeenschap met allen die vervolgd worden (uitziend naar de betere toekomst en weet hebbend van een *beter en blijvend bezit*) of je kiest voor het mijden van die strijd en dat lijden. Dan kies je niet alleen voor een handiger en aangename leven *nu*, maar ook verwerp je daarmee de Heer. Niet dat Paulus dacht dat zijn lezers dat zouden willen doen. Zie 6:9 en 10:39. Hij herinnert hen eraan dat ze eerder heel wat strijd en lijden hadden doorstaan en met anderen daarin hadden meegeleefd (met mogelijk gevolgen voor henzelf). Ze

wisten dat ze een *beter en blijvend bezit* in het vooruitzicht hadden, waardoor ze zelfs roef van bezittingen hadden kunnen doorstaan - met blijdschap door de droefheid heen. Juist daarom zou het zo merkwaardig zijn om de kant van de vervolgers te kiezen en je niet langer te willen vereenzelvigen met de broeders. Het verwerpen van de Heer is veel ernstiger dan het verwerpen van de wet van Mozes - waar al de doodstraf op stond. Jezus is immers hoger dan Mozes, het nieuwe verbond is beter dan het oude, gegrond op betere beloften en gebaseerd op een beter offer. Je verwerpt dan de Zoon van God (er staat zelfs *met voeten getreden*), beledigt de Geest (van de genade - je keert je bewust af van de aangeboden genade) en je doet alsof het bloed van Jezus net is als ieder ander bloed (terwijl je beter weet). Er zijn dus drie getuigen tegen je.

Samenkomen is vrezen voor vervolging

In de context van het leven van christen-joden destijds kon het bezoeken van de samenkomsten je vervolging en minachting van de kant van je volksgenoten opleveren. Het was een belijdenis op zich: ik hoor inderdaad bij deze volgelingen van Jezus - zelfs als dat mede-gelovigen uit de heidenen zijn. Het mijden van de onderlinge bijeenkomsten betekende een breuk met je mede-christenen en verloochening van de Heer. De ernst van het positie-kiezen komt hier sterk naar voren en in dat kader moeten we de in felle kleuren geschetste oordeelsprediking lezen. Dit is wat er met Gods tegenstanders gaat gebeuren (vs 27) - wil je daarbij horen of met hen compromissen sluiten?

Deel 3: Jezus de overste leidsman

In dit laatste deel kijken we hoe Jezus ons in de praktijk van ons leven helpt om werkelijk door geloof te leven. Dit onderwerp is al aangeduid in 10:38 en wordt nu verder uitgewerkt. We weten dat we in volle vrijheid in mogen gaan in het hemelse heiligdom en dat Hij onze Grote Priester is die voor ons bidt en pleit en ons helpt onze dienst als priesters te verrichten. Nu kunnen we in volle vrijmoedigheid door het leven gaan, het geloofsavontuur aangaan. We hebben werkelijk vergeving ontvangen: ons geweten is vrij. Als altijd in deze brief is er de toekomst die ons toelacht en ons helpt om te volharden. Centraal staat het voorbeeld van onze Heer zelf, die alle geloof en volharding heeft getoond en ons voorgaat (12:2). De hoop als een anker der ziel reikt tot binnen het voorhangsel, omdat Hij daar al is (6:20). Eerst onderzoeken we hoe in het OT mensen door geloof hebben geleefd en ongelofelijke dingen hebben kunnen doen - omdat ze vooruit keken. Deze wolk van getuigen moedigt ons aan om achter Jezus aan te gaan. Straks zullen we die hele vergadering van gelovigen ontmoeten voor de troon van God.

IIIa. 11:1-40 De wolk van getuigen: geloofsleven in de praktijk

Dit hoofdstuk verhaalt ons van het geloofsgetuigenis van velen die in vroeger tijden op God hebben vertrouwd. We kunnen dit verdelen in vieren: eerst vanaf de schepping tot en met Noach (vs 1-7), dan over de aartsvaders en vooral over Abraham (vs 8-22), vervolgens over Mozes en het ingaan in het land (vs 23-31) en het vierde deel vat de rest van de getuigen samen en trekt een eindconclusie (vs 32-40). Dit hoofdstuk is een opsomming van levende werken - tegenover de eerder genoemde dode werken (9:14). Het zit vol met geloof in actie.

Verder krijgen we inzicht in wie God echt is en hoe we met Hem in geloof kunnen leven. Een verkeerd beeld van Wie Hij is en hoe Hij handelt in relatie tot ons, zorgt voor verkeerde verwachtingen. In het verband van deze brief gaat het om de zichtbare versus de onzichtbare werkelijkheid. Vanuit het Oude Testament waren de Hebreeën gewend aan zichtbare, aardse zegeningen. De Godsmannen (en vrouwen) uit Genesis tot en met Kronieken (het laatste boek uit het Hebreeuwse OT) keken verder dan die zichtbare werkelijkheid. De lezers van deze brief hadden daar zelf ervaring mee (10:34,35) en al eerder was hun aandacht op de onzichtbare werkelijkheid gevestigd (2:9 en 6:18-20). De schrijver wil hun oog van het aardse Jeruzalem met zijn zichtbare tempeldienst (dat lag onder het oordeel en zou binnenkort verwoest worden, Mat.24:2) richten naar de hemelse werkelijkheid en de toekomst: omhoog en vooruit. Dat hadden de gelovigen onder de oude bedeling ook gedaan. Het betere zit niet in de zichtbare dingen. Geloof gaat over de onzichtbare werkelijkheid.

Ila1. De schepping tot Noach (11:1-7)

Eerst vinden we grondbeginselen (vs 1-3), daarna drie voorbeelden: Abel, Henoch en Noach. We vinden hier de impact van het levendmakende Woord (bracht de schepping tot stand), de toegang tot de gemeenschap met God via het offer (Abel), de verborgen omgang met de levende God (Henoch) en het geloof in het komende oordeel (Noach).

Kernprincipes van het geloof

Hier wordt uitgelegd waar het in leven door geloof om gaat - geen alomvattende uitspraken over het geloof, maar belangrijke kernprincipes:

1. Geloof en hoop zijn nauw met elkaar verbonden. De hoop van een christen is niet een vaag *misschien*, maar een zekerheid, een uitzien naar dat wat God heeft beloofd. Dat vraagt vertrouwen in Degene die die belofte gedaan heeft en daarom vinden we in vs 1 dit principe: *geloof is de zekerheid van wat men hoopt* - het is niet *misschien*. En er is *inhoud* in de hoop: *wat men hoopt*. Het is *vooruit kijken* en heeft dus met volharding en geduld te maken.
2. Geloof gaat over zaken die we niet zien, terwijl we er zeker van zijn dat ze bestaan. Dit tweede principe zien we werkzaam in veel geloofsgetuigen. Zo zag Noach niets dat er op wees dat er een vloed zou komen - toch hield hij er rekening mee. Abraham wist niet waar hij uit zou komen, maar hij ging op pad. Niets was nog zichtbaar van de

Kernbegrippen uit dit hoofdstuk

Niet zien (1,3,7,13,...) - 2Kor.4:18

God geloven op zijn woord (3,6,7,11)

Gehoorzamen (7,8,18,28,...)

Vreemdelingen (9,13,25,...)

Verwachting (10,20,21,22,...)

Niet vrezen (23,27,32,...)

Beproevingen (32-40)

toekomstige stad (het nieuwe Jeruzalem) en ook wij zien het nog niet, maar Abraham verwachtte het. Dit is *omhoog kijken*.

3. We begrijpen door het geloof dat God maar hoefde te spreken om alles tot aanzijn te roepen (vgl. Ps.33:6,9 en zie Gen.1): Gods Woord is de scheppende kracht. We kunnen dat niet zien, maar we weten en begrijpen het toch - omdat Hij ons dat heeft verteld. Door de schepping te bestuderen, kunnen we (ook al zonder geloof) Gods eeuwige kracht en goddelijkheid zien. Zo kunnen we weten *dat* er een Schepper is (zie Rom.1:19,20). Maar *hoe* Hij geschapen heeft, is alleen door het geloof te begrijpen. De directe conclusie hieruit is heel simpel: wat we zien, is niet ontstaan uit wat we kunnen waarnemen. We kunnen met ons verstand, met onze zintuigen en met onze instrumenten er niet achter komen hoe het is gebeurd. Onze zichtbare wereld is ontstaan uit het onzichtbare. Dat heeft fundamentele gevolgen voor de christen-wetenschapper: het begin kan niet door de wetenschap gekend of onderzocht worden en alles is gemaakt *doordat Hij sprak*.

IIIb. Jezus de voleinder van het geloof 12:1-17

Voor de tweede keer in de brief komen we het begrip *overste leidsman* tegen. In 2:10 zagen we het voor de eerste keer: Hij is het die ons tot heerlijkheid leidt en door zijn lijden is Hij daartoe volmaakt geschikt gemaakt. In H 12 zien we Hem net even anders geportretteerd. De getuigen van H 11 zijn ons voorgegaan, maar zij kunnen weinig anders doen dan ons aanmoedigen. Zij zijn ons ten voorbeeld en laten ons zien dat vanaf de zondeval een leven in geloof werkelijk mogelijk was. Zij hebben de loop al volbracht en God heeft van hun leven getuigenis gegeven. We kunnen leren van wat God in hun leven heeft kunnen doen, maar niemand van de gelovigen uit die grote wolk van getuigen kan ons helpen. Sterker nog: God verbood aan zijn volk in vroeger tijden al om de doden te raadplegen en de wanhopige Saul die het toch deed, vinden we in H 11 niet terug.

De principes van het leven uit geloof bij deze getuigen zijn niet veranderd. Wel is er een Bijzondere Getuige bijgekomen. Jezus is ons bijzondere en uitzonderlijke Voorbeeld - maar gelukkig is Hij duidelijk meer dan dat. Hij is de *overste leidsman en voleinder van het geloof*, want Hij gaat ons voor en geeft ons ook de kracht en genade om onze loop te beginnen, vol te houden en te voleindigen. Zonder Hem zullen we hopeloos falen. Maar dat gezegd hebbende, valt het bij nadere lezing van dit gedeelte al snel op dat hier vooral *aansporingen* en *vermaningen* worden gemeld.

Wedloop

Ineens vinden we een nieuw beeld voor onze wandel: de wedloop. We zien ons vergeleken met de hardlopers op de Olympische Spelen. Anders dan nu werd er maar een enkele krans uitgereikt: die voor de winnaar. Toch hoeft ons dat niet te ontmoedigen, want bij God kunnen we allemaal winnaar zijn. We lopen niet tegen anderen, het is geen wedstrijd wie de beste of de meest volhardende gelovige is: we lopen allemaal onze eigen race, met op de tribune als toeschouwers die wolk van getuigen. Zij juichen ons toe door hun voorbeeld: hoe zij hun race hebben gelopen, kan ons bemoedigen (Rom.15:4). Maar we moeten niet naar die getuigen kijken, maar naar de Man voor ons. Niemand is zo'n goed voorbeeld van volharding als Hij. We vinden vier voorwaarden voor het succesvol volbrengen van onze wedloop:

1. *Afleggen van alle last*. Sjouw geen extra gewicht mee in een wedloop, draag alleen wat je nodig hebt. Er staat *alle last* - vul dus zelf maar in, we kunnen we dit breed toepassen. Denk aan de last van de wet, dingen waar we menen aan te moeten voldoen. Niet dat de wedloop geen heiligheid veronderstelt, maar dat is *gevolg* en geen *voorwaarde*. Denk ook aan zorgen voor levensonderhoud en andere aardse zaken, zoals het bedrog van de rijkdom (zie de gelijkenis van de zaaier). Het gaat niet om *zonden*, niet om dingen die op zichzelf al verkeerd zijn, het gaat om wat *mij* hindert in *mijn* loop. Deze dingen afleggen wordt makkelijker als we enerzijds ontdekken dat ze ons hinderen (een overbodige last zijn) en anderzijds als we een prachtig doel voor ogen hebben.

Commentaar op Hebreëën

De brief aan de Hebreëën neemt een bijzondere plaats in temidden van de boeken van het Nieuwe Testament. Als geen ander bijbelboek legt deze brief de link met het Oude Testament. Het is geschreven aan Joodse christenen die voor de vraag stonden wat hun positie moest zijn - ten opzichte van hun Joodse landgenoten en ten opzichte van de christenen. In die tijd (niet zo lang voordat Jeruzalem - in 70 AD - werd verwoest) kostte het heel wat om christen te zijn. Vervolging van christenen gebeurde ook door Joden. Waar lag hun loyaliteit? Hoe verhiel het leven als christen (als volgeling van de Heer Jezus) zich tot wat God in het Oude Testament had laten opschrijven?

De kern van de brief is wie Jezus is: Zijn heerlijkheid wordt breed uitgemeten, als Zoon, als Hogepriester en als Overste Leidsman. In alles is Hij hoger, meer en beter en dat geldt ook voor de roeping en de toekomst van de christen. Deze brief is essentieel voor de discussie over de plaats van het Oude Testament (met de Wet, de Offers en de Feesten) voor de christen. Wat is de betekenis van de schaduwbeelden en waarin verschilt de werkelijkheid in Christus hiervan? De brief bevat ook enkele moeilijk te begrijpen onderdelen m.b.t. de behoudenis - kun je als christen weer verloren gaan?

Dit commentaar probeert een goede en overzichtelijke bespreking van de tekst te bieden. Bepaalde zaken worden in boxen toegelicht. Sommige details komen in de vers voor vers bespreking aan bod. Deze derde druk is grondig herzien en hier en daar uitgebreid (met o.a. een paar extra BOXen).

De schrijver publiceerde eerder 'In de voetsporen van Kepler' (uitverkocht) en 'Huwelijk in Bijbels licht'. Bij Het Zoeklicht verscheen van hem ook een commentaar op Openbaring en het boek 'Wie is de mens?'.

Voor meer info zie keesfiegggen.nl.

